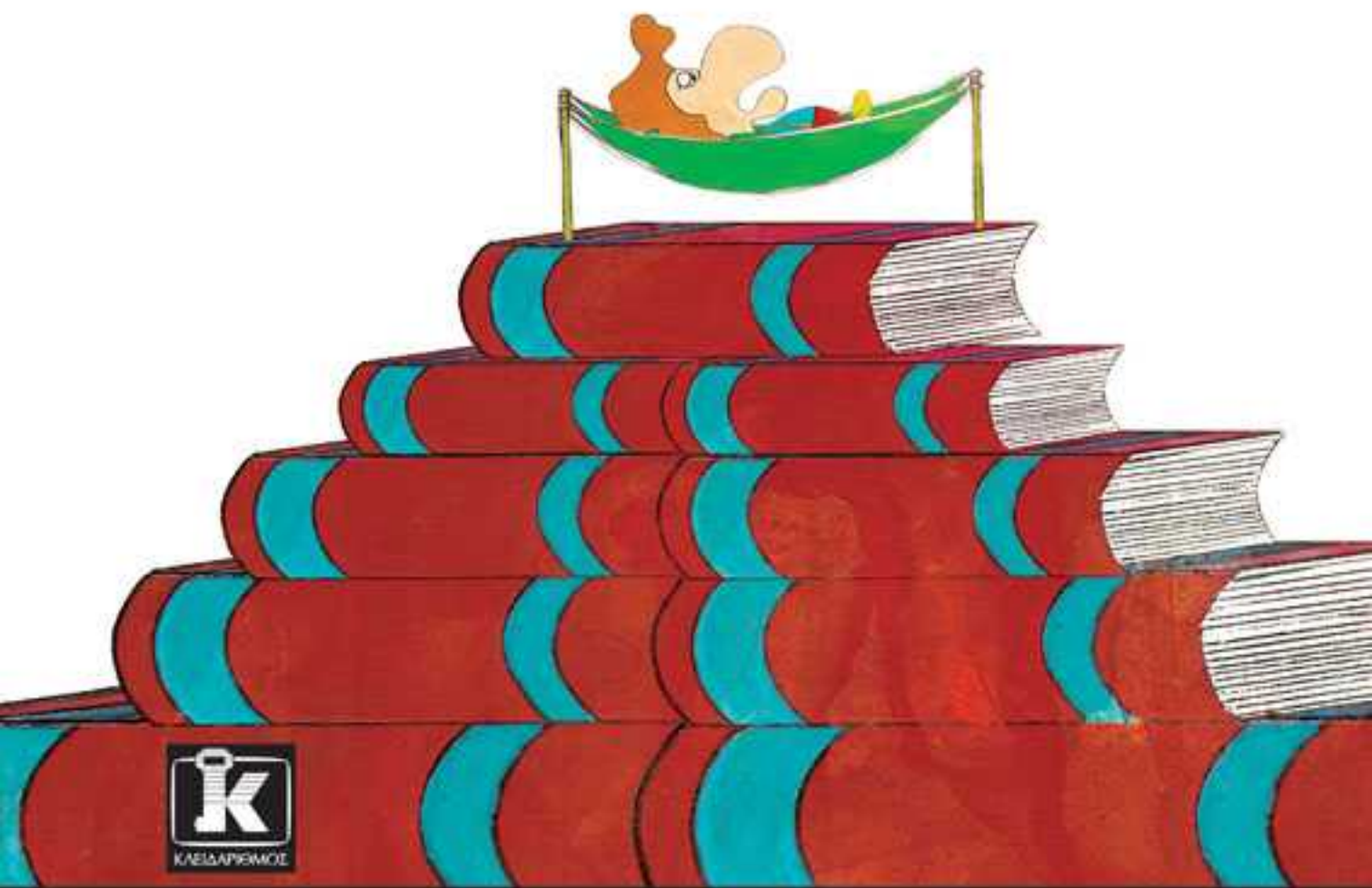

Βαρβάρα Γεωργιάδου-Καμπουρίδη

Γονείς, παιδιά, και εκπαίδευση: Μια οικογενειακή υπόθεση

Ένας πρακτικός οδηγός για τους σύγχρονους γονείς

- Προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία • Εξωσχολικές δραστηριότητες
- Τρόποι επικοινωνίας γονέα-παιδιού-σχολείου
- Το δίλημμα δημόσιο ή ιδιωτικό σχολείο • Μελέτη του παιδιού στο σπίτι
- Ιδιαίτερα μαθήματα, φροντιστήρια, και βοήθεια από τον γονέα

Επικοινωνία – συνεργασία – υποστήριξη – ανάπτυξη

**Δημιουργία συνδέσεων ανάμεσα στα μέρη του τρίπτυχου
γονείς – παιδιά – εκπαίδευση με στόχο την επιτυχία και ευτυχία
των παιδιών στην παρούσα και μελλοντική ζωή τους**

Το βιβλίο προσεγγίζει τα ζητήματα 1-9 υποστηρίζοντας την οικογένεια ώστε να φτιάξει από κοινού με τα παιδιά της το κατάλληλο βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο πρόγραμμα για την εκπαίδευση και ανάπτυξή τους:

Πρόλογος.....	9
1 Ανάλυση της σχέσης γονείς – παιδιά – εκπαίδευση.....	13
2 Η προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία.....	23
3 Τρόποι επικοινωνίας γονέα – παιδιού – σχολείου.....	37
4 Εξωσχολικές δραστηριότητες για μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα: η συμβολή του γονέα.....	49
5 Οικογενειακή ζωή και ανάπτυξη ολοκληρωμένης προσωπικότητας του παιδιού	75
6 Δημόσιο ή ιδιωτικό σχολείο και γιατί;	91
7 Ουσιαστική και δημιουργική υποστήριξη του παιδιού στη μελέτη και πρόοδό του	109
8 Ιδιαίτερα μαθήματα, φροντιστήρια ή βοήθεια από τον γονέα;.....	145
9 Γονείς και παιδιά φτιάχνουν το δικό τους πρόγραμμα που υπηρετεί τα οράματα και τους στόχους τους	165
Επίλογος.....	175
Βιβλιογραφία	177

Πρόλογος

Το βιβλίο αυτό απευθύνεται κυρίως στους γονείς που θέλουν να βοηθήσουν το παιδί τους να αναπτύξει ολόπλευρη και ισορροπημένη προσωπικότητα.

Ως μητέρα ενός κοριτσιού και ενός αγοριού που πλέον φοιτούν σε λυκειακές τάξεις βίωσα την ανάγκη να πάρουμε μαζί με τον πατέρα αποφάσεις για την εκπαίδευση των παιδιών μας. Πιστεύαμε ότι οι αποφάσεις που θα παίρναμε για το τότε παρόν των παιδιών θα καθόριζαν αποφασιστικά και το μέλλον τους. Αυτό που πιστεύαμε τελικά αποδείχτηκε στην πράξη.

Ως δασκάλα Ελληνικών (Αθήνα, Βόλος, Πάτρα) και Ευρωπαϊκών σχολείων (Λουξεμβούργο, Αγγλία) συνεργάστηκα με διαφορετικούς τύπους εκπαιδευτικών, αρκετοί από τους οποίους ήταν εξαιρετικοί επαγγελματίες και πρωτοπόροι στην εφαρμογή καινοτομιών.

Ως προϊσταμένη σε γραφείο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είχα την ευκαιρία να γνωρίσω άμεσα πώς ασκείται η διεύθυνση σχολικών μονάδων (ΣΜ), δημόσιων και ιδιωτικών της πρώτης σχολικής (νηπιαγωγείο) και της πρωτοβάθμιας (δημοτικό) εκπαίδευσης, άμεσα σε δείγμα 51 περιπτώσεων και έμμεσα σε περίπου 200.

Ως σχολική σύμβουλος της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ήρθα σε επαφή με τους τρόπους με τους οποίους εργάζονται οι εκπαιδευτικοί σε 70 δημόσιες και ιδιωτικές ΣΜ.

Οι τέσσερις παραπάνω ιδιότητες με έφεραν σε επαφή με δεκάδες παιδιά και δεκάδες γονείς. Μέσα από κατ' ιδίαν συζητήσεις και ομαδικές συναντήσεις γνώρισα στην πράξη πώς βιώνουν τη σχέση τους με την προσφερόμενη εκπαίδευση, απ' όπου κι αν αυτή προέρχεται, και πώς τη συνδέουν με τα όνειρα και τις φιλοδοξίες τους.

Ο συνδυασμός των τεσσάρων αυτών ιδιοτήτων λειτουργεί ως πηγή από την οποία αντλείται πλούσιο υλικό από εμπειρικά δεδομένα. Η επεξεργασία και ερμηνεία των δεδομένων, που βασίστηκε στις σύγχρονες αρχές της διαχείρισης των ΣΜ (school management), της γνωστικής ψυχολογίας (cognitive psychology) και της διαχείρισης της σχολικής τάξης (classroom management), έδωσε υλικό για αυτό το βιβλίο.

Πιστεύω πως οι γονείς που θα διαβάσουν αυτό το βιβλίο θα βρουν υποστήριξη στους προβληματισμούς τους για το πώς μπορούν να στοχεύουν, να επιλέξουν, να αποκλείσουν και να προχωρήσουν σε αποφάσεις για το παιδί τους με γνώση και συνέπεια. Κυρίως πώς να κρατήσουν ισορροπίες που, χωρίς να αφήνουν τα πράγματα στην τύχη και τον καλό θεό της Ελλάδας, θα φέρουν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα για τα παιδιά τους.

Επιπλέον το βιβλίο απευθύνεται στους δασκάλους εκείνους που θέλουν να βελτιώσουν τους τρόπους επικοινωνίας με τους γονείς των μαθητών τους, αλλά και τους μαθητές τους, έχοντας ως κύριο στόχο την πρόοδο του μαθητή σε όλα τα επίπεδα.

Το βιβλίο αποτελεί έναν κώδικα επικοινωνίας ανάμεσα στα τρία μέρη, γονέα – μαθητή – δάσκαλο, κάτι σαν μια κοινή γλώσσα με τα δικά της δομικά στοιχεία, που τους επιτρέπει να κατανοούν και να κατανοούνται χωρίς παρανοήσεις και καχυποψίες, είτε συμφωνώντας είτε διαφωνώντας σε ένα πνεύμα αλληλοϋποστήριξης και αλληλομάθησης.

Οι βιβλιογραφικές αναφορές είναι ελάχιστες έτσι ώστε να μην παρακλύουν τη ροή της ανάγνωσης. Χρησιμοποιούνται μόνο για να υποστηρίξουν ιδέες που μπορεί να φαίνονται πρωτοποριακές για την ελληνική πραγματικότητα. Ακόμη για να μπορούν δάσκαλοι και γονείς να εμβαθύνουν περισσότερο σε αυτές τις ιδέες διαβάζοντας τις αρχικές πηγές. Όπου χρειάζεται, δίνονται κάποια θεωρητικά στοιχεία για να διευκολύνουν την κατανόηση εννοιών ή διευκρίνιση όρων που η σημασία τους έχει αλλοιωθεί.

Τέλος, θεωρώ ότι με το βιβλίο αυτό συμβάλλω στην εκπαίδευση κοινωνικών ομάδων, όπως αυτές των γονέων και των εκπαιδευτικών που είναι στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους με συνδετικό κρίκο την καλή ανάπτυξη του παιδιού. Εστιάζω και εμβαθύνω σε επί μέρους πτυχές της σύν-

δεσης αυτής μέσα από τη σκοπιά του δικαιώματος που έχει κάθε μια από τις εμπλεκόμενες ομάδες στη διαφάνεια και στη γνώση. Η γνώση δίνει ουσία και περιεχόμενο στη σχέση των κοινωνικών ομάδων και συντελεί στην προαγωγή της κοινωνίας.

1 **Ανάλυση της σχέσης γονείς – παιδιά – εκπαίδευση**

Η είσοδος του παιδιού στο σχολείο και γενικότερα στο εκπαιδευτικό σύστημα σηματοδοτεί μια μεγάλη αλλαγή όχι μόνο για το ίδιο αλλά και για όλη την οικογένεια, ευρύτερη και στενότερη. Η προετοιμασία γι' αυτήν την αλλαγή γίνεται από τότε που το παιδί πηγαίνει στον παιδικό σταθμό. Τότε αναφύεται και η πρώτη αναζήτηση των ισορροπιών στο τρίπτυχο γονείς – παιδιά – σχολείο, έστω και αν το «σχολείο» έχει τη μορφή του παιδικού σταθμού (βλ. Κεφάλαιο 2).

Από την πρώτη στιγμή επαφής των γονέων με τον σχολικό χώρο τούς δημιουργείται η ανάγκη για ενημέρωση. Οι γονείς θέλουν να μάθουν πώς λειτουργεί το σχολείο, ποια είναι τα δικαιώματά τους και ποιες οι υποχρεώσεις τους, τα δικά τους και των παιδιών τους. Αναζητούν δηλαδή άμεση πληροφορία και γνώση για το νέο και άγνωστο περιβάλλον στο οποίο θα εμπιστευθούν τα παιδιά τους για μεγάλο μέρος της ζωής τους. Πιθανόν έχουν μια αμυδρή ιδέα για το σχολικό περιβάλλον από φίλους, συγγενείς, γνωστούς. Για τους γονείς όμως που έχουν ουσιαστικό ενδιαφέρον για τα παιδιά τους η άμεση και όχι η έμμεση γνώση είναι εκείνη που μετράει και αυτήν αναζητούν.

Από την άλλη αρκετοί εκφραστές του εκπαιδευτικού συστήματος της πρώτης γραμμής με τους οποίους έρχεται κυρίως σε επαφή ο γονέας, δηλαδή ο Διευθυντής και οι εκπαιδευτικοί του σχολείου, θεωρούν δεδομένο τον τρόπο λειτουργίας της ΣΜ και τις περισσότερες φορές παραγνωρίζουν

την ανάγκη των γονέων για ενημέρωση. Επιπλέον, συχνά θεωρούν ότι ο γονέας που αναμιγνύεται στα του σχολείου «χώνει τη μύτη του σε ξένα χωράφια». Ένα ποσοστό εκπαιδευτικών θεωρεί ότι ο γονέας έχει καθήκον να «διαβάζει» το παιδί του και, αν δεν μπορεί να το κάνει ο ίδιος, καλό είναι να το αναθέτει σε άλλους που γνωρίζουν πώς να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του σχολείου (βλ. Κεφάλαιο 8). Αυτό το φαινόμενο που από τις προηγούμενες δεκαετίες χαρακτηρίζει σε μεγάλο βαθμό τη σχέση γονέων – παιδιών – σχολείου στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (λιγότερο στο γυμνάσιο και περισσότερο στο λύκειο), εμφανίζεται πλέον και στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Αποτέλεσμα αυτής της νοοτροπίας είναι να δυσκολεύει η επικοινωνία μεταξύ των δύο μερών, γονέων και σχολείου, με άμεσο αποδέκτη της δυσλειτουργίας τον μαθητή.

Για να υπάρξει δημιουργική επικοινωνία μεταξύ γονέων – παιδιών – σχολείου φαίνεται πως είναι απαραίτητο να δομηθεί ένα πλαίσιο αλληλοκατανόησης των τριών πλευρών. Στην επόμενη ενότητα αναλύονται χαρακτηριστικές περιπτώσεις της τριμερούς σχέσης που στοχεύουν στην κατανόηση της πλευράς του γονέα.

Η αγωνία του γονέα

Ο γονέας που δεν είναι αδιάφορος, ο γονέας που παρακολουθεί το παιδί και την πρόοδό του και φροντίζει γι' αυτήν είτε άμεσα βοηθώντας ο ίδιος το παιδί στα μαθήματά του είτε έμμεσα με φροντιστήριο είτε και τα δυο, είναι ο γονέας που αγωνιά.

Η αγωνία του γονέα μπορεί να αποβεί αρκετές φορές ανασταλτικός παράγοντας για την πρόοδο του παιδιού του. Άλλες φορές η αγωνία με τη μορφή της εγρήγορσης κρατά τον γονέα στην πρώτη γραμμή για να μάχεται για την πρόοδο και επιτυχία του παιδιού του.

Οι διαφορετικές μορφές του τριγώνου γονείς – παιδιά – σχολείο (βλ. και σελ. 21) παρουσιάζονται και αναλύονται στις παρακάτω περιπτώσεις με βάση τη στάση του γονέα απέναντι στις άλλες δυο πλευρές του τριγώνου.

Περίπτωση 1

Ο γονέας βλέπει μικρούς βαθμούς στον έλεγχο του παιδιού του και αποδίδει τα αίτια στον δάσκαλο. Πιστεύει ότι ο δάσκαλος:

- Δεν είναι καλός, δεν κάνει καλά το μάθημά του (με ό,τι μπορεί να περιλαμβάνει το επίθετο, συνήθως ότι δεν έχει «μεταδοτικότητα»)

Τι είναι μεταδοτικότητα;

Το θέμα της «μεταδοτικότητας» σχετίζεται με τις αντιλήψεις των κοινωνικών ομάδων και τις επιστημονικές θέσεις για την απόκτηση της γνώσης, αλλά και με τις μεθόδους διδασκαλίας που στηρίζονται σε αυτές. Παλαιότερα εθεωρείτο ότι οι γνώσεις «μεταδίδονται» εν είδει πακέτου από τον δάσκαλο στο μαθητή σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, εξού και οι εκφράσεις «παρέδωσε το μάθημα» ή «το έμαθε από την παράδοση». Οι σύγχρονες θεωρίες μάθησης αναδεικνύουν τον ρόλο της ανακάλυψης ή ακόμα της οικοδόμησης της γνώσης τόσο στην περίπτωση των παιδιών όσο και των ενηλίκων μέσα από την ενεργό συμμετοχή του μαθητή. Τα καινούρια διδακτικά πακέτα που υπάρχουν στα σχολεία έχουν γραφτεί με βάση αυτές τις θεωρίες.

Σε έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο προγράμματος στο Παιδαγωγικό τμήμα της ΑΣΠΑΙΤΕ το 2002 με το ερώτημα «ποιος κατά τη γνώμη σας είναι καλός δάσκαλος;» η πλειονότητα των υποψηφίων εκπαιδευτικών απάντησε «αυτός που έχει μεταδοτικότητα». Εάν ακόμη και οι σύγχρονοι εκπαιδευτικοί έχουν την παραπάνω πεποίθηση, τότε τι να πουν και οι γονείς που στο κάτω-κάτω τα εκπαιδευτικά δεν είναι η ειδικότητά τους!

- Δεν ενδιαφέρεται για το παιδί του, αλλά για άλλα παιδιά (τα παιδιά των άλλων δασκάλων, των γειτόνων, το δικό του παιδί που το έχει στην τάξη του, κ.λπ.)
- Δεν έχει εμπειρία (είναι αναπληρωτής, αποσπασμένος, κ.λπ.)
- Αδίκησε το παιδί στη βαθμολογία

και άλλα που μπορεί ο γονέας να επινοήσει στην απελπισμένη του προσπάθεια να δώσει διέξοδο στο αδιέξοδο που δημιούργησαν οι βαθμοί του παιδιού του.¹

Τι πραγματικά συμβαίνει σε αυτή την περίπτωση; Είναι οι εικασίες του γονέα βάσιμες; Εάν ναι, τι μπορεί να κάνει; Εάν όχι, πού βρίσκεται η αλήθεια και πώς μπορεί να το κατανοήσει ο γονέας για να δράσει αναλόγως;

Να θυμάστε: Οι εικασίες δεν οδηγούν πουθενά. Αντίθετα ανακυκλώνουν και ανακυκλώνονται με κίνδυνο να πάψουν να είναι εικασίες και να θεωρούνται πλέον γεγονότα. Γι' αυτό είναι απαραίτητο ο γονέας να διερευνήσει την κατάσταση και να προσπαθήσει να βρει τα γεγονότα. Μπορεί ο δάσκαλος να έχει στην τάξη το παιδί του, αλλά από αυτό το γεγονός δεν

¹ Σχετικές έρευνες έχουν δείξει ότι τόσο τα παιδιά όσο και οι γονείς τους σε ένα μεγάλο ποσοστό (άνω του 80%) θα ήθελαν να παίρνουν καλούς βαθμούς και ενδιαφέρονται γι' αυτό.

προκύπτει ότι παραμελεί τα άλλα παιδιά. Για να είναι αυτό γεγονός πρέπει να αποδεικνύεται.

Για παράδειγμα, ελέγχει ο γονέας τα βιβλία και τα τετράδια του παιδιού του και διαπιστώνει ότι δεν έχουν διορθωθεί από τον δάσκαλο ποτέ/τον τελευταίο μήνα/ τις τελευταίες τρεις μέρες. Εάν ισχύει το πρώτο, είναι ένα γεγονός που επιβεβαιώνει την εικασία. Εάν ισχύει το δεύτερο και το τρίτο, ελέγχεται κατά πόσο είναι συμπτωματικό. (Περισσότερα στα Κεφάλαια 4 και 5).

Περίπτωση 2

Ο γονέας βλέπει ότι το παιδί του τα καταφέρνει να έχει καλούς βαθμούς, μπορεί και άριστους και είναι ευτυχισμένος που με λίγη προσπάθεια είναι από πολύ καλός έως άριστος μαθητής. Ο δάσκαλος του λέει «καλός, γενικά καλός, να συνεχίσει έτσι». Αυτά μέχρι την έκτη τάξη του δημοτικού. Ξαφνικά το σκηνικό ανατρέπεται όταν το παιδί πηγαίνει στο γυμνάσιο. Οι βαθμοί είναι χαμηλοί και χειροτερεύουν. Οι απαντήσεις των καθηγητών είναι «η τάξη έχει χαμηλό επίπεδο», «δεν τους έμαθαν τίποτα οι δάσκαλοι στο δημοτικό», «κάθε χρόνο έχουμε προβλήματα με τα παιδιά που έρχονται από το δημοτικό, αλλά φέτος είναι η χειρότερη χρονιά» και άλλα παρόμοια. Ο γονέας βρίσκεται ξαφνικά στο κενό, κάποιος τον κοροϊδεύει, αλλά ποιος; Μέχρι να συνειδητοποιήσει ο γονέας τι ακριβώς συνέβη, πώς ο «καλός» μαθητής έγινε ξαφνικά «κακός», το παιδί έχει πάρει την κατιούσα, καθώς τα γνωστικά κενά συσσωρεύονται και το εξεταστικό σύστημα που στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά στον έλεγχο της γνώσης των παιδιών δεν αλλάζει.

Να θυμάστε: Ο γονέας είναι καλό να μην επαναπαύεται και να φροντίζει να έχει επίβλεψη της κατάστασης που λέγεται «μελέτη και πρόοδος του παιδιού» από νωρίς, όσο πιο νωρίς γίνεται. Στο Κεφάλαιο 3 δίνονται όσα στοιχεία χρειάζεται για να παρακολουθεί ο γονέας την πρόοδο του παιδιού του στο σχολείο ώστε να μη βρεθεί ξαφνικά προ δυσάρεστων εκπλήξεων.

Περίπτωση 3

Ο γονέας βλέπει ότι το παιδί του διαβάζει και ενδιαφέρεται, αλλά οι βαθμοί του είναι χαμηλοί έως μέτριοι και δεν ανταποκρίνονται στην προσπάθεια που το παιδί καταβάλλει. Ο δάσκαλος απαντά μονότονα «καλός, προσπάθει αλλά δεν τα καταφέρνει, δεν πρέπει να έχει κενά γιατί τι θα κάνει όταν πάει στο γυμνάσιο; Μάλλον χρειάζεται βοήθεια» Ο γονέας αισθάνεται απελπισμένος, δεν βλέπει πώς μπορεί να βοηθήσει:

- γιατί οι γνώσεις του ως προς το περιεχόμενο των μαθημάτων αλλά και ως προς τη διδακτική τους είναι περιορισμένες,
- γιατί δεν διαθέτει χρόνο καθώς εργάζεται τις ώρες που το παιδί διαβάζει,
- γιατί πιστεύει πως το σχολείο οφείλει να κάνει αυτή τη δουλειά και όχι ο γονέας,
- γιατί θέλει να έχει και ο ίδιος χρόνο για τον εαυτό του το απόγευμα για να κάνει το χόμπι του, για παράδειγμα γυμναστήριο ή βόλτα στα μαγαζιά,
- γιατί δεν έχει χρήματα να διαθέσει για εξωτερική βοήθεια,

είτε για μια σειρά από άλλους λόγους είτε για όλους τους παραπάνω λόγους μαζί. Ο γονέας σκέφτεται: «Αυτή θα είναι η ζωή μου; Μια ζωή κοντά στο παιδί να το διαβάζω και να το προσέχω; Δεν έχω και 'γω δικαίωμα να κάνω τη ζωή μου; Αυτό δεν είναι δίκαιο. Όπως τα κατάφερα εγώ θα τα καταφέρει και 'κείνο.» Τι γίνεται λοιπόν σε αυτή την περίπτωση; Πώς θα ξεφύγει το παιδί από τη μετριότητα και θα προοδεύσει;

Να θυμάστε: Ένα παιδί που διαβάζει αλλά δεν τα καταφέρνει δεν σημαίνει ότι είναι χαμηλότερης νοημοσύνης. Πολλοί είναι οι παράγοντες που συντελούν σε ένα χαμηλό αποτέλεσμα, όπως γνωστικά κενά που συσσωρεύτηκαν και δημιουργούν άγχος στον μαθητή και εγκατάλειψη της προσπάθειας γιατί οδηγείται σε αδιέξοδο, το «κλικ», δηλαδή το πέρασμα από ασυνείδητες ενέργειες απομνημόνευσης σε μορφές συνειδητής μάθησης, το οποίο μπορεί να μην έχει γίνει ακόμη και που για να γίνει χρειάζεται δουλειά, κ.ά. Είναι θεμιτό να εναποθέτει ο γονέας την πρόοδο του παιδιού του στο σχολείο, αλλά χρειάζεται και από τη μεριά του συνεργασία και φροντίδα. (Περισσότερα στα Κεφάλαια 3, 4, 5)

Περίπτωση 4

Ο γονέας βλέπει ότι το παιδί του παίζει συνεχώς στον υπολογιστή και αναβάλλει το διάβασμα για την περίπτωση που έχει διαγωνίσματα. Οι βαθμοί του είναι μέτριοι και ο δάσκαλος συνήθως αποφαίνεται: «Έχει δυνατότητες, είναι έξυπνος αλλά δεν προσπαθεί, έρχεται αδιάβαστος». Ο γονέας πιστεύει πως το χαρακτηριστικό της εξυπνάδας θα «σώζει» το παιδί του. Το σχολείο είναι μια δοκιμασία και το παιδί του θα πρέπει να επιβιώσει τότε έτσι και τότε αλλιώς. Αφού μπορεί και τα καταφέρνει είναι εντάξει, εξάλλου δεν πάει και για πρωτιά.

Τι είναι εξυπνάδα;

Η άποψη που συνήθως κυριαρχεί είναι ότι «*έξυπνος μαθητής είναι αυτός που τα καταλαβαίνει με την παράδοση και δεν χρειάζεται πολύ διάβασμα στο σπίτι*». Ο παραδοσιακός δάσκαλος στηρίζει τη διδασκαλία του σε αυτόν τον μαθητή επειδή μπορεί να δίνει τις απαντήσεις στο πλαίσιο του μοντέλου διδασκαλίας που στηρίζεται στο δίπτυχο «ερώτηση-προσδοκώμενη απάντηση». Στο ίδιο μοντέλο αναδεικνύεται και ένας άλλος τύπος μαθητή ο οποίος θεωρείται λιγότερο έξυπνος επειδή δεν διευκολύνει το μάθημα της «παράδοσης», αλλά είναι εξίσου «χρήσιμος» στη διδακτική διαδικασία επειδή θα ξέρει την άλλη μέρα να το πει «απέξω», καθώς το έχει διαβάσει στο σπίτι και το έχει μάθει κατά λέξη. Ο ιδανικός μαθητής για τον δάσκαλο –όχι μόνο τον παραδοσιακό– είναι αυτός που συνδυάζει και τα δύο.

Ωστόσο, οι επιστημονικές και κοινωνικές εξελίξεις υποδεικνύουν την ανάγκη ανάπτυξης από τον μαθητή γνώσεων και δεξιοτήτων, τις οποίες μπορούν να καλλιεργήσουν οι σύγχρονες μέθοδοι διδασκαλίας στηριζόμενες σε τεκμηριωμένες θεωρίες μάθησης. Η ανάπτυξη των προσόντων αυτών φαίνεται ότι είναι πιο εύκολη για τον έξυπνο μαθητή, όπως αυτός ορίζεται από το Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας του Γ. Μπαμπινιώτη: «*έξυπνος* αλλά και *ξύπνιος* είναι αυτός που έχει την ικανότητα να αντιλαμβάνεται γρήγορα και σε βάθος τα πράγματα», ο ευφυής, ο οξύνους, ο πνευματώδης. Εντούτοις οι σύγχρονες μέθοδοι διδασκαλίας δίνουν την ευκαιρία και σε λιγότερο ευφυείς μαθητές να γίνουν προσοντούχοι. Οποσδήποτε σε αυτές τις περιπτώσεις χρειάζεται περισσότερη προσπάθεια, η οποία αποδίδει όταν είναι σωστά μεθοδευμένη (βλ. και σελ.57).

Βέβαια όσο οι τάξεις μεγαλώνουν και τα πράγματα δυσκολεύουν ο γονέας παρατηρεί ότι οι απαιτήσεις αυξάνονται ενώ οι μηχανισμοί αντιμετώπισης (δηλαδή «εξυπνάδα») παραμένουν οι ίδιοι και επειδή δεν καλλιεργούνται ατροφούν. Τι γίνεται σε αυτή την περίπτωση; Ένα «καλό μυαλό» που δεν βοηθιέται να αναπτυχθεί μοιραία θα καταφύγει σε εύκολους τρόπους για να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις του, αναβολή της δουλειάς και αντιγραφή, «ψέματα» και υπεκφυγές, αδικαιολόγητες ή δικαιολογημένες απουσίες.

Ο γονέας αναγνωρίζει ότι η κατάσταση είναι απελπιστική και οδηγεί σε αδιέξοδο τόσο για το παιδί του όσο και για τον ίδιο τα οποία δεν θα μπορεί να τα υπερπηδήσει. Τι γίνεται σε αυτή την περίπτωση;

Να θυμάστε: Τα παιδιά έχουν μηχανισμούς άμυνας και τους χρησιμοποιούν όταν τους χρειάζονται για να επιβιώσουν όπως στην παραπάνω περίπτωση. Ποτέ δεν είναι αργά να συνέλθει ο γονέας που είναι ευτυχισμένος με την καπατσοσύνη του παιδιού του και βλέπει ότι αυτή πλέον δεν «περνάει». Στην περίπτωση αυτή χρειάζεται αλλαγή νοοτροπίας γονέα

και παιδιού, πράγμα δύσκολο. Γι' αυτό υπάρχει το σχολείο. (Περισσότερα στα αμέσως επόμενα κεφάλαια.)

Περίπτωση 5

Θα μπορούσε να είναι η «ιδανική» περίπτωση γονέα. Υπάρχει τέτοια περίπτωση; Και αν υπάρχει, ποια είναι τα χαρακτηριστικά της;

Ένας γονέας που σκύβει με υπευθυνότητα πάνω από το παιδί του για να ανακαλύψει τα δυνατά σημεία του και να τα αναδείξει περαιτέρω, καθώς και τα αδύνατα σημεία για να τα βελτιώσει σε αρμονική συνεργασία με το δάσκαλο. Είναι ο γονέας που:

- Δεν τρέφει αυταπάτες για το παιδί του –στον βαθμό που αυτό είναι δυνατό για έναν γονέα– και συμβουλευεται με το παιδί του τον δάσκαλο και τον Διευθυντή όταν σχεδιάζει την περαιτέρω πορεία του.
- Βοηθά το σχολείο, για παράδειγμα συνοδεύει σε μια εκδρομή φροντίζοντας για την ασφάλεια των παιδιών και αφήνοντας το παιδαγωγικό και διδακτικό κομμάτι στον καθ' ύλην αρμόδιο, δηλαδή τον δάσκαλο (με δυο λόγια δεν παρεμβαίνει στο έργο του), και αποφεύγοντας άχρηστους σχολιασμούς με άλλους γονείς.
- Ενημερώνεται, διαβάζει, συζητά, σκέφτεται και προβληματίζεται².
- Έχει ελεγχόμενες προσδοκίες για το παιδί του, τις επικοινωνεί στον δάσκαλο και συνεργάζεται και με τα δύο μέρη, παιδί και δάσκαλο, για να τις πραγματοποιήσουν.

Είναι ένας γονέας με θετικά χαρακτηριστικά που μπορούν να βοηθήσουν τον ίδιο να αισθάνεται καλά στον ρόλο του γονέα και το παιδί του να είναι ισορροπημένο και ευχαριστημένο.

Όλα για το παιδί

Οι ενέργειες και οι υποσχόμενες ενέργειες του Υπουργείου Παιδείας που αναφέρονται στην αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης προτάσσουν πάντα το συμφέρον του μαθητή. Όλα γίνονται για το παιδί. Για παράδειγμα, τα νέα αναλυτικά προγράμματα είναι σχεδιασμένα με βάση τις ανάγκες που έχει ένα παιδί ώστε να ενταχθεί στη σύγχρονη κοινωνία και να γίνει ενεργός της πολίτης και προτείνουν την παιδοκεντρική διδασκαλία που έχει ως στόχο να βοηθήσει το παιδί να δομήσει τις γνώσεις του αυτενεργώντας.

² Επιβεβαιώνεται από το ότι κρατά στα χέρια του αυτό το βιβλίο και διαβάζει αυτές τις γραμμές.

Από την άλλη ο γονέας «ό,τι κάνει το κάνει για το καλό του παιδιού του». Η ζωή του αποκτά νόημα μέσα από τις προσπάθειές του να δει το παιδί του να προσδεύει, να κάνει τα όνειρά του πραγματικότητα –όπου κι αν αναφέρεται το «του»³– να γίνει ένας σωστός άνθρωπος στην κοινωνία –αν και αυτό όλο και φθίνει ως γονικός στόχος– να διαλέξει ένα επάγγελμα που να μην είναι κορεσμένο.

Τι εισπράττει το παιδί από αυτά στην πράξη; Τις περισσότερες φορές εισπράττει πίεση και άγχος να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις σχολείου και γονέων, οι οποίες δεν ταυτίζονται πάντα και στη χειρότερη περίπτωση μπορεί να είναι αντικρουόμενες. Για παράδειγμα, ο δάσκαλος δεν ζητά το μάθημα της Ιστορίας απέξω, ενώ ο γονέας πιέζει το παιδί να το μάθει γιατί θα του κάνει καλό. Και αντίστροφα –αν και σπάνια– ο γονέας δεν συμφωνεί με την από στήθους μάθηση που απαιτεί ο δάσκαλος και διαπληκτίζεται μαζί του για την ανάγκη μιας τέτοιας μάθησης και την επίδραση της στη βαθμολογία του παιδιού του. Στο μέσον αυτών των καταστάσεων το παιδί αμφιταλαντεύεται, είναι το παιδί-μήλον έριδος στο έργο του Μπέρτολτ Μπρεχτ «Ο κύκλος με την κιμωλία».

Να θυμάστε: Οι εξαγγελίες του Υπουργείου Παιδείας είναι πολλές φορές δύσκολο να υλοποιούνται στην τάξη και στην πράξη από τους εκπαιδευτικούς και τους διευθυντές, άλλοτε εξαιτίας της έλλειψης γνώσεων και οργάνωσης κατάλληλων επιμορφώσεων και άλλοτε λόγω έλλειψης επαγγελματισμού. Από την άλλη οι προθέσεις και οι στόχοι των γονέων αρκετές φορές συνοδεύονται από απειλές και τιμωρίες προς τα παιδιά τους, περικοπές των εξόδων τους και στερήσεις αγαθών όταν οι πόθοι τους δεν ικανοποιούνται. Το παιδί είναι αποδέκτης όλων των παραπάνω «παρεκκλίσεων» που γίνονται πάντα από «καλές προθέσεις» και πάντα «για το καλό του».

Η δύναμη των τριών

Σύγχρονες διεθνείς επιστημονικές έρευνες και μελέτες υποστηρίζουν την άποψη ότι τα τρία μέρη, γονείς – παιδιά – δάσκαλοι, μπορούν να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη από την συνύπαρξή τους και να αποδείξουν ότι η δύναμη των τριών είναι μοναδική, εάν αποφασίσουν ότι όλοι είναι μέλη μιας

³ Αρκετές φορές οι γονείς υποβάλλουν και επιβάλλουν στα παιδιά τα δικά τους όνειρα. Επειδή τα παιδιά του δημοτικού σχολείου είναι ακόμη μικρά, υπάρχει τρόπος να επηρεάσει ο γονέας το παιδί του με τη στάση του και τις εμπειρίες που θα του προσφέρει και όταν μεγαλώσει να μη θυμάται πια αν ήταν δική του η ιδέα ή του γονέα του.

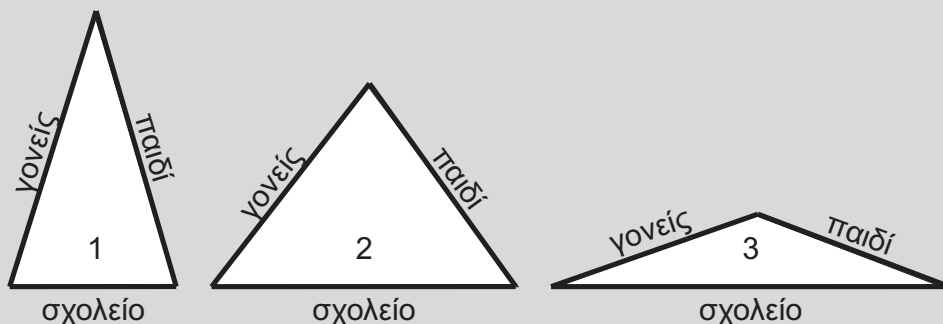
κοινότητας μάθησης. Σε μια τέτοια κοινότητα όλοι οι συμμετέχοντες μπορούν να είναι περιστασιακά μαθητές και περιστασιακά δάσκαλοι. Στη Β. Αμερική αρκετοί διευθυντές που θέλουν να υποστηρίξουν την ιδέα αυτή τόσο στην πράξη και την ουσία όσο και στο «φαίνεσθαι», έχουν στην πόρτα τους πινακίδα «Διευθυντής μαθητής» παραπέμποντας στο «η γυναίκα του Καίσαρα...». Μια κοινότητα μάθησης στηρίζεται στην αμοιβαία εκτίμηση και υποστήριξη. Οι δάσκαλοι δεν φοβούνται να ενημερώνουν για τα προγράμματά τους και να συνεργάζονται με τους συναδέλφους τους και τους γονείς των μαθητών τους για την επίτευξη των στόχων τους. Οι γονείς μοιράζονται το φορτίο τους και τις αγωνίες τους με το σχολείο μέσα από ενημέρωση και εκπαίδευση που το σχολείο τους προσφέρει. Τα παιδιά γίνονται **συνειδητοποιημένοι** μαθητές παίρνοντας την ευθύνη της μάθησης στα χέρια τους, εξαντλώντας όλους τους διαθέσιμους πόρους που τα άλλα δυο μέρη, γονείς και δάσκαλοι, τους προσφέρουν και χαράζοντας δικά τους πλάνα βελτίωσης και προόδου.

Οι ιδέες αυτές απεικονίζονται και αναλύονται σχηματικά ως εξής:

Η σχέση γονείς – παιδί – σχολείο απεικονίζεται με ένα τρίγωνο, στην κάθε πλευρά του οποίου τοποθετούνται καθένα από τα τρία μέρη. Οι κορυφές του τριγώνου κινούνται έτσι ώστε τα μήκη των πλευρών να αλλάζουν και να δημιουργούνται διαφορετικά είδη τριγώνων.

Στο τρίγωνο 1 η πλευρά σχολείο είναι μικρή και αδιάφορη για την πρόοδο του μαθητή. Έτσι οι άλλες δυο πλευρές, γονείς και μαθητής, ενώνουν τις δυνάμεις τους και αναζητούν την πρόοδο του μαθητή μακριά από το σχολείο (κορυφή απομακρυσμένη από τη βάση).

Στο τρίγωνο 3 η πλευρά σχολείο είναι μεγάλη και κυρίαρχη με αποτέλεσμα να τραβάει προς τα κάτω τις άλλες δυο πλευρές –γονείς και μαθητή– αφήνοντάς τους λίγο χώρο για δράση.

Όταν οι πλευρές του τριγώνου γίνονται ίσες επιτυγχάνεται ισορροπία των τριών μερών της σχέσης. Η σχέση εξελίσσεται καθώς και οι πλευρές εξελίσσονται ισότιμα και ανάλογα. Αυτή η σχέση αποδίδεται στο ισόπλευρο τρίγωνο 2. Υπάρχουν σχολεία που καλλιεργούν τις προϋποθέσεις για να αναπτύσσεται αυτού του είδους η σχέση ανάμεσα στα τρία μέρη, όπως το σχολείο που «μαθαίνει» (Senge et al, 2000). Ωστόσο η επιτυχία του εγχειρήματος εξασφαλίζεται όταν γονείς και παιδιά λειτουργούν ισότιμα και δημιουργικά μαζί με το σχολείο.

Συμπερασματικά: Το πρώτο αυτό κεφάλαιο έθεσε το πλαίσιο για την ανάδειξη μιας σειράς από ερωτήματα, τα οποία απαντώνται άμεσα ή έμμεσα στα επόμενα κεφάλαια. Συχνά οι απαντήσεις είναι θέσεις που τίθενται σε διαπραγμάτευση ενώ άλλες φορές «γεννούν» καινούρια ερωτήματα, αναμενόμενο φυσικό επακόλουθο από την εξέλιξη της ίδιας της ζωής. Μερικά από τα ερωτήματα:

- Υπάρχουν κοινοί στόχοι μεταξύ γονέων, παιδιών και σχολείου, ποιοι είναι αυτοί και πώς μπορούν να επιτευχθούν;
- Πώς μπορεί ο γονέας και το παιδί να μεγιστοποιήσουν τα οφέλη από το σχολείο;
- Πώς μπορεί το σχολείο να αξιοποιήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις εμπειρίες που του δίνει η συνεργασία του με τους γονείς των μαθητών του;
- Αλλάζει το σχολείο, αλλάζουν οι γονείς και τα παιδιά, τότε, πώς και γιατί;

Οι απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα δεν είναι εύκολες. Αλλά, ακόμη κι αν βρεθούν, δεν είναι αμετάβλητες και διαχρονικές. Στη σύγχρονη εποχή οι μεταβολές στην καθημερινή ζωή του ανθρώπου είναι συνεχείς και κάποιες φορές ραγδαίες. Αυτές που φαίνεται να παραμένουν ακόμη σταθερές είναι ορισμένες θεμελιώδεις αξίες και βασικές αρχές που υποστηρίζουν την προσαρμογή του ανθρώπου στις αλλαγές και αποτελούν το πλαίσιο στο οποίο αναπτύσσονται τα επόμενα κεφάλαια. Αξίες και αρχές εμφανίζονται έμμεσα στις ενότητες και τα παραδείγματα για να μην προκαλούν ηθικά διλήμματα.

Γονείς, παιδιά, και εκπαίδευση: Μια οικογενειακή υπόθεση

Ένας πρακτικός οδηγός για τους σύγχρονους γονείς

Η συγγραφέας, ως μητέρα δύο παιδιών, έχοντας βιώσει όπως κάθε άλλος Έλληνας γονιός τούς προβληματισμούς που σχετίζονται με την προσφερόμενη εκπαίδευση –απ' όπου κι αν προέρχεται– και το κατά πόσο καλύπτει τα όνειρα και τις φιλοδοξίες των παιδιών και των γονέων, είχε την τύχη να έχει εκτός από την ιδιότητα του γονιού και αυτή του δασκάλου. Οι κατ' ιδίαν και ομαδικές συζητήσεις που είχε με δεκάδες παιδιά και γονείς κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας της –ως δασκάλα Ελληνικών σε ελληνικά και ευρωπαϊκά σχολεία, ως προϊσταμένη σε γραφείο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, και ως σχολική σύμβουλος– της έδωσαν άφθονο υλικό για τη συγγραφή αυτού του βιβλίου.

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας απευθύνεται πρωτίστως σε γονείς, αλλά και στους δασκάλους εκείνους που θέλουν να βελτιώσουν τους τρόπους επικοινωνίας με τους γονείς των μαθητών τους και τους ίδιους τους μαθητές τους, έχοντας ως κύριο στόχο την πρόοδο των παιδιών σε όλα τα επίπεδα.

Οι γονείς θα βρουν υποστήριξη στους προβληματισμούς τους για το πώς μπορούν να ζυγίσουν τις εναλλακτικές λύσεις και να προχωρήσουν σε αποφάσεις για το παρόν και το μέλλον του παιδιού τους με γνώση και συνέπεια, και –κυρίως– για το πώς να κρατήσουν τις ισορροπίες που θα τους επιτρέψουν, χωρίς να αφήνουν τα πράγματα στην τύχη και στον καλό θεό της Ελλάδας, να φέρουν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα για τα παιδιά τους.

Το βιβλίο φιλοδοξεί να αποτελέσει έναν κώδικα επικοινωνίας ανάμεσα στα τρία μέρη –γονέα, μαθητή, και δάσκαλο– κάτι σαν μια κοινή γλώσσα με τα δικά της δομικά στοιχεία, που θα τους επιτρέψει να κατανοούν και να κατανοούνται χωρίς παρανοήσεις και καχυποψία, άλλοτε συμφωνώντας και άλλοτε διαφωνώντας, αλλά πάντα με πνεύμα συνεργασίας και αλληλούποστηξης.

Η συγγραφέας

Η **Βαρβάρα Γεωργιάδου-Καμπουριδή** σπούδασε στην Παιδαγωγική Ακαδημία Λάρισας και στο Μαθηματικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Surrey, στην Αγγλία, όπου έλαβε MSc και MPhil στη Διδακτική των Μαθηματικών. Είναι Σχολική Σύμβουλος στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και έχει εργαστεί ως δασκάλα σε μεγάλες ελληνικές πόλεις και στο ευρωπαϊκό σχολείο του Λουξεμβούργου. Έχει διδάξει σε Παιδαγωγικές Ακαδημίες, στην ΑΣΠΑΙΤΕ, στα ΠΕΚ, στην εισαγωγική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και σε πανεπιστημιακά προγράμματα, έχει παρακολουθήσει πλήθος συνεδρίων, και έχει παρουσιάσει ερευνητικές της εργασίες σε διεθνή και ελληνικά συνέδρια και ημερίδες. Άρθρα της έχουν δημοσιευτεί σε βιβλία και περιοδικά.

εκδόσεις
ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

Διοικητικό 4, Σταθμός Λαρίσης, 10440 ΑΘΗΝΑ, Τηλ. 210-5237635
www.klidarithmos.gr info@klidarithmos.gr

ISBN 978-960-461-437-0

9 789604 614370